

Окрім війни з союзом Війська Запорозького та Москви, на Річ Посполиту прибув зоряний десант Швеції зі своїми союзниками. Шведи досить швидко окупували більшу частину Польщі, включно з Познанню, Варшавою та Краковом.

На сході перейшли у наступ і українсько-московські війська. У вересні 1655 року вони знову взяли в облогу місто Львів, захопили майже всю Білорусь.

Річ Посполиту від повного розгрому врятувала лише неприязнь між країнами-нападницями та непомірне марнославство московського царя. Цар Олексій Михайлович боявся подальшого просування шведів і зростання їхньої могутності, а тому пішов на мирову з Річчю Посполитою, в обмін на обіцянку стати польським королем після смерті Яна Казимира.

Без згоди Хмельницького, Москва підписує з Річчю Посполитою Віленське перемир'я у жовтні 1656 року.

А поки Віленське перемир'я, по суті, нівелювало Березневі статті, українсько-московську угоду і викликало справедливе обурення гетьмана та козацької старшини.

Хмельницький починає шукати нових союзників для продовження війни з Річчю Посполитою, присягнувши на вірність "лише собі, а не комусь з чужих монархів". В жовтні 1656 року Військо Запорозьке приєднується до антипольської коаліції разом з Швецією, Трансильванією (або Семигородом) та Бранденбургом. Частково, до дій коаліції приєдналися і Молдова з Волощиною.

Наслідком національно-визвольної війни 1648—1657 років було відновлення державності українського народу і завершення, в основному, процесу формування української національної держави — Української козацької республіки.

Ланько Михайло Володимирович
Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ З ПОГЛЯДУ ІСТОРІЇ, ПРАВА Й СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У доповіді розглянута проблема взаємодії суспільства та держави, проаналізовані з історичного, соціально-політичного, правового аспекту точки перетину інтересів влади та соціуму. Досліджено суть та причини потреби у співпраці як з боку верхівки суспільства, так і з боку простих громадян. Спираючись на дослідження як українських, так і зарубіжних учених-політологів визначено важливість позитивної взаємодії суспільства та держави.

Протягом всієї історії людства взаємодія між суспільством та державою характеризувала рівень розвитку цивілізації. Результатом плідної співпраці був активний соціум, що здатен підтримувати країну або навпаки, за потреби брати владу в свої руки. Враховуючи повномасштабну війну росії проти України й рівень напруги в суспільстві, дослідження співпраці народу й влади з історичного, соціально-політичного та правового аспекту є важливим для усвідомлення як ризиків, так і потенційних досягнень.

Абсолютна більшість досліджень на цю тему, спираючись на ті самі поняття, визначають аспекти взаємодії суспільства та держави по-різному. Західні політологи та історики, такі як Френсіс Фукуяма, вважають початком активної співпраці у Європі владної верхівки з народом XIX століття. А от українські експерти, серед них О. Майборода, Ю. Шаповал, С. Кириченко, визначають, що на території сучасної України цей процес почав активно розвиватися лише 1991 року. Відповідно, залишаються не до кінця визначеними шляхи досягнення успішної співпраці активного суспільства з демократичною державою.

Метою доповіді є аналіз взаємодії соціуму та влади через призму історичного, соціально політичного та правового аспекту для усвідомлення загальної ситуації та потреби у розвитку. Для досягнення мети передбачається вирішення таких завдань:

-визначити з точок зору вищезазначених аспектів шляхи взаємодії держави та суспільства;

-визначити, які особливості впровадження варіантів співпраці можуть виникнути і що варто робити задля досягнення успішного співробітництва.

Держава виникла як засіб організації управління колективом. Це було обумовлено необхідністю контролю суспільних процесів, підтримання порядку, захисту від зовнішніх загроз тощо. У первісних спільнотах соціальна організація базувалася на племінних відносинах, проте надалі виникла потреба в значно складніших формах влади. У рабовласницьких і феодальних суспільствах держава була інструментом контролю нечисельних панівних класів над народом. З подальшим розвитком соціуму та підняттям загального рівня освіченості почали формуватися правові держави. За цією моделлю влада виконує роль гаранта прав і свобод своїх громадян. Нині ж абсолютна більшість держав прийняли цю концепцію, оскільки лояльність населення гарантує успішну взаємодію між соціумом та владою.

Суспільно-політичний аспект передбачає, що держава є ключовим інститутом, що здійснює керування суспільством. Держава демократичного типу є посередником між різними соціальними групами, забезпечуючи баланс інтересів через власне політичне представництво, проведення виборів та правову систему. Її влада базується на легітимності, тобто суспільному визнанні її права на управління. Це досягається через політичні механізми, такі як вибори, та через правові механізми, як-от конституція та законодавчі акти.

Важливим правовим аспектом взаємодії суспільства і держави є концепція правової держави. Правова держава — форма державного устрою, в якій усі дії органів влади, громадян і організацій регулюються правовими нормами. Основним принципом цієї моделі є верховенство права, яке забезпечує загальну рівність перед законом і обмежує можливості впливу та втручання у суспільні процеси з боку влади. Водночас правовий контроль над владою є найважливішим елементом забезпечення прав і свобод. Відсутність такого контролю може призвести до розквіту авторитаризму. У такому випадку держава наближається до тоталітарного типу, що в сучасному світі гарантує проведення санкційної політики та ізоляцію. Саме тому запроваджуються механізми контролю за діяльністю держави, такі як незалежна судова система, конституційний нагляд, права громадян на захист своїх інтересів у суді.

Таким чином, що з історичного, що з суспільно-політичного, що з правового боку результатом успішної взаємодії держави з соціумом є міцні зв'язки народу з владою, усвідомлення можливостей одних та замінності інших, єдність у моменти слабкості однієї зі сторін, підтримка одне одного. Тож у перспективі подальші дослідження допоможуть розуміти, як краще зберігати баланс впливу влади і впливу суспільства, що для України критично важливо.

Література

1. Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність / О. М. Майборода та ін. – Київ, 2013. – 184 с.
2. Політична енциклопедія / уклад.: Ю. А. Левенець, Ю. І. Шаповал. – Київ, 2011. – 808 с.
3. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Т. Цимбал, Р. Корнута. – Київ, 2019. – 608 с.
4. Кириченко С. О. Громадянське суспільство та правова держава: поняття та зміст. – Київ, 1999. – 43 с.